

Határozatok Tára

C-365/21. sz. ügy

MR

kontra

Generalstaatsanwaltschaft Bamberg

(az Oberlandesgericht Bamberg [Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

A Bíróság ítélete (ötödik tanács), 2023. március 23.

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – A Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény – 54. cikk – *A ne bis in idem* elve – Az 55. cikk (1) bekezdésének b) pontja – *A ne bis in idem* elvének alkalmazása alóli kivétel – A tagállam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekmény – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikke – *A ne bis in idem* elve – Az 52. cikk (1) bekezdése – *A ne bis in idem* elvének korlátozásai – *A ne bis in idem* elve alóli kivételről rendelkező nemzeti nyilatkozat összeegyeztethetősége – Bűnszervezet – Vagyon elleni bűncselekmények”

1. *Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – A schengeni vívmányokat beillesztő jegyzőkönyv – A Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény – A ne bis in idem elve – Alkalmazási feltétel – Ugyanazon tényállás – Fogalom – A történeti tényállás azonossága – Az azonosság nemzeti fórumok hatáskörébe tartozó vizsgálata (Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 50. cikk; a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény, 54. cikk)*

(lásd: 31–39. pont)

2. *Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – A schengeni vívmányokat beillesztő jegyzőkönyv – A Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény – A ne bis in idem elve – Kivétel – A tagállam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekmény – Korlátozás – Feltételek – Törvény által előírt korlátozás – Az említett elv lényeges tartalmának tiszteletben tartása – Az arányosság elvének tiszteletben tartása – Érvényesség a Charta 50. cikkére tekintettel (Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 50. cikk, és 52. cikk, (1) bekezdés; a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény, 54. cikk, 55. cikk, (1) bekezdés, b) pont, és 56. cikk)*

(lásd: 46–50., 52., 53., 56–67. pont és a rendelkező rész 1. pontja)

3. *Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – A schengeni vívmányokat beillesztő jegyzőkönyv – A Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény – A ne bis in idem elve – A tagállam arra vonatkozó nyilatkozata, hogy magára nézve nem tekinti kötelezőnek ezt az elvet a nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekmények esetében – A kizárólag vagyon elleni bűncselekményeket elkövető bünszervezetben való részvételt magában foglaló nyilatkozat – Megengedhetőség – Feltételek*
(Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 50. cikk, és 52. cikk, (1) bekezdés; a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény, 54. cikk, és 55. cikk, (1) bekezdés)

(lásd: 74–81., 83. pont és a rendelkező rész 2. pontja)

Összefoglalás

MR izraeli állampolgárt, akinek az utolsó tartózkodási helye Ausztriában volt, egy osztrák bíróság 2020 szeptemberében négy év szabadságvesztés-büntetésre ítélte üzletszerűen elkövetett súlyos csalás és pénzmosás miatt. Miután MR e büntetést részben letöltötte, a fennmaradó rész végrehajtását pedig felfüggesztették, egy német bíróság által 2020 decemberében bünszervezet létrehozása és befektetési csalás miatt kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása keretében való átadása érdekében Ausztriában letartóztatásba helyezték.

Az ezen európai elfogatóparancs ellen MR által benyújtott fellebbezést egy 2021 márciusában hozott végzéssel elutasították azzal az indokkal, hogy az e két eljárás tárgyát képező cselekmények eltérőek, ezért nem alkalmazandó az SMVE-ben¹ szereplő *ne bis in idem* elve. Másodlagosan rámutattak arra, hogy MR-t olyan bűncselekmény miatt vonták eljárás alá, amelyre kiterjed a Németországi Szövetségi Köztársaság által az SMVE megerősítésekor tett nyilatkozat. E nyilatkozat alapján e tagállam magára nézve nem tekinti kötelezőnek a *ne bis in idem* elvét, ha a külföldi ítélettel elbírált cselekmény a német állam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekménynek minősül.²

E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság, amelyhez e végzés felülvizsgálata iránti kérelmet nyújtottak be, arra vár választ, hogy az a felhatalmazás, amelyet az SMVE az ilyen nyilatkozat tétele tekintetében a tagállamok számára ad, összeegyeztethető-e az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) a *ne bis in idem* elvét kimondó 50. cikkével. Igenlő válasz esetén arra keresi a választ, hogy e nyilatkozat kiterjedhet-e azokra a bünszervezetekre is, amelyek kizárólag vagyon elleni bűncselekményeket követnek el.

A Bíróság e két kérdésre igenlő választ ad, és pontosítja azokat a feltételeket, amelyek mellett e nyilatkozat kiterjedhet az ilyen típusú bünszervezetre.

¹ Schengeni vívmányok–A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14. i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, 1990. június 19. évi Schengenben aláírt és 1995. március 26. án hatályba lépett egyezmény (HL 2000. L 239., 19. o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 2. kötet, 9. o.; a továbbiakban: SMVE). A *ne bis in idem* elvét az SMVE 54. cikke rögzíti, amely kimondja, hogy „[a]z ellen a személy ellen, akinek a cselekményét a Szerződő Felek egyikében jogerősen elbírálták, ugyanazon cselekmény alapján nem lehet egy másik Szerződő Fél területén büntetőeljárást indítani, amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani”.

² Az ilyen nyilatkozat megtételére vonatkozó lehetőségről az SMVE 55. cikke (1) bekezdésének b) pontja rendelkezik.

A Bíróság álláspontja

Először is, a Bíróság, miután a Charta 50. cikkére tekintettel megerősíti az SMVE azon rendelkezésének érvényességét, amely lehetővé teszi a szóban forgó nyilatkozat megtételét,³ a Bíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy az SMVE említett rendelkezése a Charta 50. cikkében biztosított alapvető jog korlátozásának minősül. Az ilyen korlátozás ugyanakkor igazolható, amennyiben azt törvény írja elő, és az tiszteletben tartja e jog lényeges tartalmát.⁴ Ezenfelül az arányosság elvére figyelemmel, az említett jogok és szabadságok korlátozására csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.⁵

Ebben az összefüggésben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a *ne bis in idem* elvének korlátozása akkor tartja tiszteletben a Charta 50. cikkének lényeges tartalmát, ha e korlátozás ugyanazon cselekmény vonatkozásában kizárólag akkor teszi lehetővé új eljárás lefolytatását és szankciók újbóli kiszabását, ha arra külön célkitűzés megvalósítása érdekében kerül sor. E tekintetben az említett elv alól az SMVE-ben⁶ előírt kivétel csak akkor alkalmazható, ha a külföldi ítélettel elbírált cselekmény az e kivételre hivatkozó tagállam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekménynek minősül. Tekintettel arra, hogy a „nemzetbiztonság” fogalmának közel kell állnia a „nemzeti biztonság”⁷ fogalmához, a Bíróság hangsúlyozza, hogy a nemzetbiztonság fenntartásának célja az állam alapvető funkcióinak és a társadalom alapvető érdekeinek a védelméhez fűződő elsődleges érdekek felel meg. Ebből következik, hogy azoknak a bűncselekményeknek, amelyek tekintetében az SMVE kivételt tesz lehetővé az említett elv alól, érinteniük kell magát e tagállamot. Ugyanez vonatkozik a tagállam hasonló érdekeit sértő bűncselekményekre is. Következésképpen az SMVE vitatott rendelkezése⁸ tiszteletben tartja a *ne bis in idem* elv lényeges tartalmát, mivel a tagállam számára a magát a tagállamot érintő bűncselekmények szankcionálását, és ezáltal olyan célkitűzések elérését teszi lehetővé, amelyek szükségszerűen eltérnek azoktól, amelyek megvalósítása érdekében az eljárás alá vont személyt egy másik tagállamban már elítélték.

Ezt követően, ami az arányosság elvét illeti, a *ne bis in idem* elvét érintő korlátozás igazolásának lehetőségét tehát az ilyen korlátozással járó beavatkozás súlyosságának felméréseivel, valamint annak ellenőrzésével kell értékelni, hogy az e korlátozás által elérni kívánt közérdekű cél jelentősége összefügg-e a beavatkozás súlyosságával. Ennek alapján az SMVE említett rendelkezésében⁹ foglalt lehetőség alkalmas a tagállam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekmények tagállam általi szankcionálására irányuló általános érdekű célkitűzés megvalósítására.

Végül, az ilyen jogsértések jellegére és különös súlyosságára tekintettel e közérdekű célkitűzés jelentősége meghaladja az általánosságban véve az – akár súlyos – bűncselekmények elleni küzdelem jelentőségét. E célkitűzéssel tehát igazolhatók azok az intézkedések, amelyek olyan beavatkozásokat jelentenek az alapvető jogokba, amelyek általában a bűncselekmények üldözése és szankcionálása érdekében nem lennének megengedettek.

³ Lásd: az SMVE 55. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

⁴ Lásd: a Charta 52. cikke (1) bekezdésének első mondata.

⁵ Lásd: a Charta 52. cikke (1) bekezdésének második mondata.

⁶ Lásd különösen: az SMVE 55. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

⁷ Ezt a fogalmat az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése tartalmazza.

⁸ Lásd: az SMVE 55. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

⁹ Lásd: az SMVE 55. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

Másodszor, a Bíróság megállapítja, hogy a Chartával¹⁰ összefüggésben értelmezett SMVE-vel¹¹ nem ellentétes az, ha a tagállam bíróságai az e tagállam által az SMVE alapján tett nyilatkozatot úgy értelmezik, hogy e tagállam magára nézve nem tekinti kötelezőnek az egyezménynek a *ne bis in idem* elvét rögzítő rendelkezéseit¹² a bűnszervezet létrehozása bűncselekmény tekintetében, amennyiben az eljárás alá vont személy részvételével működő bűnszervezet kizárólag vagyon elleni bűncselekményeket követett el, feltéve hogy az ilyen eljárás e szervezet cselekményeire tekintettel az említett tagállam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekmények szankcionálására irányul.

E tekintetben a Bíróság megjegyzi egyrészt, hogy az SMVE-ben foglalt kivétel¹³ hatálya alá elsősorban olyan bűncselekmények tartoznak, mint a kémkedés, a hazaárulás vagy a hatóságok működésének súlyos megzavarása, amelyek természetüknél fogva az érintett tagállam nemzetbiztonságához vagy hasonló lényeges érdekeihez kapcsolódnak. Ebből azonban nem következik az, hogy e kivétel hatálya szükségszerűen az ilyen bűncselekményekre korlátozódik. Nem zárható ki ugyanis, hogy az olyan bűncselekmények miatt indított eljárások, amelyek tényállási elemei nem foglalják magukban kifejezetten a tagállam nemzetbiztonságának vagy hasonló lényeges érdekeinek a megsértését, szintén ugyanezen kivétel hatálya alá tartozzanak, amennyiben a bűncselekmény elkövetésének körülményeire tekintettel megfelelően megállapítható, hogy a szóban forgó cselekmény tárgyában folyó eljárás célja e nemzetbiztonság vagy e hasonló lényeges érdekek megsértésének szankcionálása.

Másrészt az SMVE ugyanezen rendelkezésében¹⁴ előírt lehetőséget végrehajtó nyilatkozatban említett bűncselekmény miatt folytatott eljárásoknak olyan cselekményre kell irányulniuk, amely különös súlyossággal érinti magát az érintett tagállamot. Márpedig nem minden bűnszervezet sérti – szükségszerűen és önmagában – az érintett tagállam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit. Így a *ne bis in idem* elve alóli kivétel alapján kizárólag azon szervezetek tekintetében indítható eljárás bűnszervezet létrehozásának bűncselekménye miatt, amelyeknek a cselekményei – a megkülönböztető jegyeik folytán – ilyen sérelmet képező cselekményeknek tekinthetők.

Ebben az összefüggésben azt illetően, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy a bűnszervezet kizárólag vagyon elleni bűncselekményeket követ el, a Bíróság pontosítja, hogy egy bűnszervezet akként történő minősítéséhez, hogy az sérti az érintett tagállam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit, figyelembe kell venni a tevékenységei által e tagállamnak okozott károk súlyosságát. Ezenfelül e cselekményeknek – az említett szervezet tényleges szándékától és a közrend valamennyi bűncselekménnyel együtt járó megsértésétől függetlenül – magát a tagállamot kell érinteniük.

¹⁰ Lásd: a Charta 50. cikke és 52. cikkének (1) bekezdése.

¹¹ A Bíróság itt az SMVE 55. cikke (1) bekezdésének b) pontjára utal.

¹² Lásd: az SMVE 54. cikke.

¹³ Lásd: az SMVE 55. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

¹⁴ Lásd: az SMVE 55. cikke (1) bekezdésének b) pontja.